

De belangstelling voor de bodem neemt snel toe in de bloembollensector. Om die reden start BloembollenVisie een tweede serie artikelen over dit onderwerp. In deze elfde aflevering staat de bodem als bron van archeologische vondsten centraal. Adviseur regio West van LTO Noord Andries Middag legt uit hoe weinig zinvol een maximale grondbewerking tot dertig cm diepte is.

Tekst: Arie Dwarswaard
Fotografie: René Faas

Ja, Brussel beïnvloedt ons dagelijks leven, en nee, we staan daar lang niet altijd bij stil. Als het gaat om het bewerken van grond gelden beide bewerkingen. Daar heeft de EU namelijk regels voor en lang niet elke agrarisch ondernemer realiseert zich dat. Toch speelt deze ontwikkeling al meer dan 25 jaar, stelt Andries Middag, bij LTO Noord adviseur regio West, en vanuit die functie onder meer betrokken bij onderzoek in de gemeente Teylingen naar de effecten van grondbewerking op de bodem als archeologische vindplaats, dat afgelopen zomer is afgerond.

ARCHEOLOGISCH BELEID

De oorsprong van wat Andries Middag het archeologisch beleid noemt, ligt in 1988 bij de Europese Unie, waar het besluit valt om monumenten te gaan beschermen. Bodem valt daar ook onder, omdat daar immers ook sporen van het verleden in zijn te vinden. Bijna twintig jaar later zet Nederland dit Europees beleid om in landelijk beleid, al merken ondernemers daar dan nog weinig van. Dat verandert in 2010 als steeds meer gemeenten hun eigen archeologisch beleid dienen in te richten. Veel gemeenten hebben hiervoor niet voldoende kennis in huis, en vragen hiervoor gespecialiseerde adviesbureaus. De contouren van dat beleid beginnen zich af te tekenen: veel gemeenten nemen het advies van de bureaus over om grondbewerking tot 30 cm toe te staan. Wie dieper de grond in wil, bijvoorbeeld om

Andries Middag: 'Grondbewerking tot maximaal 30 cm is te beperkt'

'Archeologisch onder

funderingen aan te brengen, te draineren, of om een keer een wat diepere grondbewerking uit te voeren, moet eigenlijk vooraf een archeologisch onderzoek laten uitvoeren. "Ga er maar van uit dat dergelijke onderzoeken al snel enkele duizenden euro's kosten", aldus Middag. In de praktijk wordt er nog weinig op gehandhaafd, en dus blijven boetes uit, maar formeel is elke ondernemer die dieper dan dertig centimeter de grond in gaat strafbaar. "Een buurman kan de gemeente dwingen om bij bijvoorbeeld nieuwbouw van jouw bedrijf eerst een archeologisch onderzoek te laten doen." Andries Middag, zelf van huis uit planoloog, kan weinig begrip opbrengen voor deze ontwikkeling, die hij al snel nadat hij bij LTO Noord aan de slag ging, vaststelde in met name de Bloembollenstreek. "Van deze agrarische

gebieden is gewoon bekend dat er in de bovenste laag niets te vinden is. Waarom zou je dan toch zo'n duur onderzoek eisen?"

PILOT TEYLINGEN

Niet alleen in de Bloembollenstreek kregen beleidsmedewerkers van LTO met dit onderwerp te maken. Ook in andere delen van het land begon enkele jaren geleden de discussie volop te spelen. Voor LTO reden om in vijf gemeenten een zogenaamd bodemverstoringsonderzoek uit te laten voeren. Een ervan betrof de gemeente Teylingen. LTO bood aan om de gemeente te laten participeren, maar die gaf aan zelf onderzoek te willen doen. "Dat hebben ze gedaan, met dit verschil dat wij tachtig monsters hebben genomen en zij twee." Voor het nemen van de tachtig monsters op twintig

Wim van Haaster: 'Onwerkbaar'

Vanuit de kring Bloembollenstreek van LTO Noord is Wim van Haaster uit De Zilk nauw bij dit onderwerp betrokken. "Ik ben een paar keer mee geweest naar bijeenkomsten in de gemeente Teylingen om dit uit te leggen. Bloembollentelers in de Bloembollenstreek weten hoe het zit. Tot 2000 bestond de mogelijkheid om verticale vruchtwisseling toe te passen. Dit betekent dat je tot 60 cm diep je land omploegde, om zo een schone teeltlaag boven te krijgen. Met de beperkingen in de mestwetgeving werd dat na 2000 veel lastiger, al zijn er ook nu nog mogelijkheden om toch extra fosfaat te mogen geven. Wie diepploegt brengt schrale grond boven en daar zit, als je monstert, een Pw-waarde in die meestal onder de 25 ligt. Voor dergelijke gronden mag je in plaats van 55 kg 120 kg fosfaat toedienen."

Van Haaster heeft de afgelopen jaren regelmatig overleg gehad met diverse loonwerkers en grondverzetbedrijven in de streek. "Ze hebben een overzicht gemaakt van alle percelen die de afgelopen jaren zijn omgezand of diepgewoeld. In feite komt het er op neer, dat op alle percelen waar al jaren bollen staan, de verstoring minstens 80 cm diep is, en op gedregde percelen zelfs drie meter. Alle archeologische vondsten die er in zouden kunnen zitten, zijn er al lang uit."

Voor ondernemers is de regeling niet praktisch, vindt Van Haaster. "Het is gewoon onwerkbaar. Wie een hoek wil draineren, zou eerst een vergunning moeten aanvragen. Dat doet niemand, en de handhaving vindt ook niet plaats. Ik heb sterk de indruk dat gemeenten nu nog geen stappen durven te zetten. We blijven er echter energie in steken, want dit werkt niet in de Bloembollenstreek."

zoek vaak onnodig'

locaties kreeg LTO alle medewerking van kwekers uit het gebied. Het resultaat was een aantal meetpunten dat de variatie in deze gemeente goed weergeeft: van percelen langs de Leidsevaart, op oude zandruggen, in de polders en in de directe omgeving van de Ruïne van Teylingen. Het doel van het onderzoek was helder: tot hoever kun je in de gemeente Teylingen de bodem verstoren zonder schade aan te richten aan archeologische elementen in de grond. Op twee meetpunten na bleek dat behoorlijk diep te zijn: 137 cm. "Dat was het gemiddelde. Er waren ook meetpunten waar tot drie meter nog geen verstoring plaats vindt. Dit betreft bijvoorbeeld de percelen langs de Leidsevaart die in de jaren zestig met de zandzuiger zijn omgezet." De diepte van 137 cm is groter dan op de andere proeflocaties waar LTO onderzoek liet doen,

maar dieper dan de door de EU vastgestelde dertig cm lag het meestal wel. "In twee van de vier andere gemeenten is het beleid op basis van dit onderzoek ook daadwerkelijk bijgesteld.

.....
'In twee van de vier andere gemeenten is het beleid op basis van dit onderzoek ook daadwerkelijk bijgesteld'
.....

De gemeente Teylingen is, net als de ondernemers in het gebied, afgelopen zomer geïnfor-

meerd over de resultaten van het onderzoek. Zonder resultaat, zo stelt Middag vast. "Teylingen wil ons advies niet overnemen. 'Als je zo weinig hebt gevonden, moet je misschien nog beter zoeken', is het standpunt. Dat vind ik teleurstellend, zeker omdat dit onderzoek heel veel resultaten heeft opgeleverd."

Toch blijft Andries Middag zich inzetten voor een aanpassing van de regels. "Op dit moment ligt het bestemmingsplan Buitengebied ter inzage. Als LTO zullen wij onze zienswijze geven en we vragen ondernemers om ook bezwaar te maken. We hopen dat dit voldoende is. Zo niet, dan kunnen we nog naar de Raad van State. Wij denken dat we voldoende feiten hebben om dit aan te vechten."